

Lena, V. *alena* *Lenda*, V. *lent* *Lenegable*, *lene-gar*, *lenificar*, *lenitat*, *lenitiu*, V. *esllenegar*

LENNOACIES, nom d'una família d'herbes paràsites, de l'ordre de les ericals, que es fa a Califòrnia i Mèxic, nom format en llatí científic modern: encara que Webster-M. no indica l'etimologia, probablement es deriva del cast. *leño* (escrit abans *lenno*) sens dubte pels troncs damunt els quals creixen. □ 1.ª doc.: DFa.

Lent, f. *lletilla*

LENT, adj., pres del ll. *lētus* 'flexible', 'tenaç', 'viscós', 'durador', 'lent'. □ 1.ª doc.: mj. S. XIII.

A l'Edat Mitjana el significat, més que el que avui ha predominat, és el de 'tebi, no intens': «Vis entra dous e *len* / mas pais mort e auci: / lengua forts lia e pren, / e confon autresi»: 'el vi entra suaument i mitigada / però alimenta la mort i mata ---', G. de Cervera (*Proverbis*, 148a); en aquest «proverbi» de Lull és 'feble, flac': «qui plora ab contricció, plora ab dolces làgremes / --- / A gran peccat, gran contricció. / Qui ha *lenta* contricció, o qui desnodreix contricció, és vehí del demoni. / Més viviffica ta contricció per amor que has a Déu ---», *Mil Proverbis* (xx, 15, 2ª p. 426).

«Junt és lo temps - que mon goig és complit / --- car vist he ço - d'on era desperat, / e molt pus bell - que dins mi no fon dit; / mas de present - cayc en dolor no *lenta*: / fort és, e tant - que'l cap me fa mudar; / torbat del tot - mos passos he cuytar / e trob remey, - mas de mi no s'absenta»; *tornar lent* 'entebeir': «ço per què mort - vos haureu atraçat, / dins molt breu temps - voltreu haver perdut, / e ço de què - no ymaginarem / que'l perdre.ms fos - una poca dolor / --- sentim tal amargor / que ---; / en aquest punt - me trob yo tan estrem: / ço que volguí - ab molt estrem' ardor, / torna en mi - una *lenta* calor, / e puys, perdut - mortal dolor me prem», Ausiàs (xvi, 1e; xcv, 2c).

Figura també en el *Torcimany* d'Aversó (1593.6), masculí i femení, pres segurament per 'tèbia' vist que l'autor el posa darrere *calenta* i *escalenta*, en una llista de rims en ordre no alfabètic (473.8); i en JnEsteve (DAg.). Va esdevenir corrent des del principi, tant o més que l'adjectiu, l'adverbi *lentament*, car si bé no sembla ser autèntic en B. Metge en la cita que en dona *AlcM*,¹ en Lull ja hi apareix diverses vegades, tant en l'acc. 'a poc a poc' («bevia spau e *lentament*», *Merav.*) com amb el matis de 'amb cautela': «Dementre stas en alegrar / de bella causa esguardar, / lo demoni ve-y *lentament*, / e toca ton alegrament, / e vol-te moure a l'amor / qui no està per lo Senyor» (*Medicina de Pecat, De Temptació*, XII De *veer*, p. 524.15).

Avui se segueix usant en la llengua literària, on ha quedat amb *l*-, eliminada la variant semipopular *llent*, que només ha restat en el derivat *rellent* i havent-se fixat en el significat de 'no ràpid': «en aquell instant, sortint de la galletia, aparegué sobre el pont la dolça

figura d'Assumpció. Pujà l'escalonada amb pas suau, apagat y *lent*, y, aturant-se en el darrer escaló, dirigí sa mirada a l'astre de la nit», JRosselló (*Manyoc*, p. 178).

Aquelles altres accepcions, però, troben eco afí en llengües romàniques veïnes, i antecedents llatins: *lentus* és 'humit' en Virgili etc., i així aparegué en certes fases del mot en italià i en francès, en el cast. dels segles XVI-XVII, i particularment, i fins avui, en galleg i portuguès (*DECH*, *LENTO*, lín. 30-8ss. i notes 1 i 2); la de 'poc vigorós i eficaç, tebi' també apareix en el cast. del S. XVI (fins avui en *fuego lento*), i ha seguit en ús segons lexicògrafs valencians, en la variant amb *ll-* (en què ens l'ha documentada un dels passatges d'Ausiàs): «*llenta*: una cosa continua o que no dexa: *febra llenta*, *fiebre lenta*» (Sanelo), «*llenta*: ni fría ni caliente» (Tastu).

Com a deixalla d'aqueixa *febra llenta* i de la *calentura lenta* de Andrés Laguna (castellà, 1555) ha quedat l'ús de *lenta* mallorquí: ja un document de 1404 parla de *quantana tan lenta* que --- (*AlcM*) i *lenta* en l'Illa s'ha usat popularment com a nom una mica vague de malalties *febricitants* i persistents, amb tendència a concretar-se en la tisi (PdAPenya: «fé el cap viu / pastoret de Son Manenta, / i, per no aplegar cap *lenta*, / canta i riu!»; *Poe. Pop.*, p. 9, i un altre d'ell mateix que cito s. v. *congriar*). Amb contaminació del verb *alendar* 'respirar', la forma rústica *lenda* que *AlcM* situa en pobles del centre de l'Illa. *Llentes* mas, que recordo en el Ripollès en terra de prats, i cognom.

DERIV.: *Lentetat* 'suavitat' [Llull]. *Lentitud* [Belvitges]. Per imitació del fr. *ralentir* els motoristes havien adoptat *ralentir* des de princ. del segle, que encara s'usa (i potser sobreviurà: al capdavant no gosaria bollar-lo com a cosa nefanda, cf. usos un poc estiregasats de *re-* com en *redreçat*, *ressecat*), si bé Fabra [en una *Conversa Filol.* de c. 1920; *DFa.*] recomanà amb raó que el substituíssim per l'encertat neologisme *alentir*, més conforme als nostres principis morfològics; *alentiement* [id.].

De l'accepció 'mig-humit': valencià *llent* «meloja de la caña dulce» (Diccionari Aguiló); Escrig 1851 només «*llent*, lento en algunas accs.»; **lentos* «humor craso y viscoso» (*DFgra.*). *Rellent* o *relent* 'humit' [*relhent*, Aversó, -*lhenta* 473.14; S. XIV: Alcoati i *Medic. Partic.*], ben verdageria: «mes tot seguit a l'aygua del còrrec xixihuejan, / y tristos ays responen de l'ona al borboleig: / Pyrene, lluny dels homes, vivia allí, dels óssos / y llops en lo feréstec, *rellent* amagatall, / sobre un roc, mal coberta d'un mant de cabells rossos, / de por y esgarriñanses fent lo darrer badall»;² «Lo Canigó és una magnòlia immensa / que en un rebrot del Pirineu se bada / --- / Formen son càlzer escarides serres / que plateja l'hivern y l'estiu daura, / grandió beyre hont beu olors l'estrella, / los ayres *rellentor*, los núvols aygua; / les bosquíries ---», *Canigó* II, 77.

Rellent fou registrat primerament per Belv.; matisa Lab. 1840 «humit y no mullat»: no ho registren sinó com a adj.: «aquest fum de tomanyins *rellents* és capaç